

27/12/2008

Hình (AFP courtesy): Hi tech và lo tech.

"Trong tình thế kinh tế hiện nay, chất lượng nhân sự và chất lượng sản phẩm là hai điều quan trọng nhất."

Giáo sư Michael Porter, Đại học Kinh doanh Harvard.

"Nếu thiếu nhân viên chuyên nghiệp, thiếu nhân công, hoặc không có chuyên viên cấp cao, đầu tư quốc tế vào Việt Nam sẽ giảm. Đầu tư chỉ có năm yếu tố quan trọng. Một trong năm yếu tố đó là vốn nhân công, đặc biệt là nhân viên cấp cao."

GS Nguyễn Quốc Khôi, cựu chuyên viên kinh tế World Bank

Mức cung nguồn nhân lực chất lượng cao ngày càng thiếu hụt so với mức cầu của thị trường lao động Việt Nam.

Số khan hiếm lao động và chuyên viên trình độ cao trong nhiều ngành có tác động gì với môi trường kinh tế, và kế hoạch giáo dục của Việt Nam liệu có kịp thời để giải quyết hay không?

Trong bối cảnh kinh tế thế giới đang và toàn cầu hóa hiện nay sự cạnh tranh ngày càng trở nên gay gắt. Kể từ khi gia nhập WTO, Việt Nam ngày càng thấy rõ tính chất ganh đua quyết liệt của thế giới kinh doanh thế kỷ 21 này. Lợi thế cạnh tranh trong thời gian này vì vậy không thể bỏ qua việc xây dựng một đội ngũ lao động giỏi, trình độ cao.

Chất lượng nhân sự và chất lượng sản phẩm

Giáo sư Michael Porter của Trường Kinh doanh Harvard, một chuyên gia thế giới nổi tiếng về vấn đề chiến lược cạnh tranh và lợi thế cạnh tranh trong lãnh vực kinh tế, tại buổi hội thảo về vấn đề Lợi thế Cạnh tranh Toàn cầu và Việt Nam, diễn ra tại Sài Gòn hồi đầu tháng 12, đã đưa ra nhận xét là Việt Nam hiện còn yếu về năng lực cạnh tranh trong kinh tế. Ông nói rõ rằng trong tình thế khủng hoảng hiện nay, chất lượng nhân sự và chất lượng sản phẩm là hai đầu quan trọng hiện tại.

Doanh nghiệp Việt Nam lâu nay nhận thức được điều đó. Theo thông tin của Hội Doanh nhân trẻ TPHCM, đã đưa ra hồi tháng Chín năm nay, 85% doanh nghiệp tại Việt Nam tin rằng thị trường nhân lực cao cấp sẽ cần trở nên phát triển và bền vững của công ty.

Thiệt hại nhân sự cao tác động ra sao đến hiệu năng, lợi nhuận và phát triển của doanh nghiệp? Một thực tế quen thuộc trong kinh doanh, hiện trong ban lãnh đạo một công ty sản xuất sản phẩm như tại TP HCM, tóm tắt tác động này đến với sự cạnh tranh của một doanh nghiệp, nếu không có đội nhân lực giỏi cho các khâu kỹ thuật liên và trí tuệ hành:

"Khi mua có giá thành thấp mà hiệu quả sản xuất tốt thì khâu sản xuất phải rất là hiệu quả trong vấn đề sản xuất, đầu hàng, đầu mua nhiên liệu, và quản lý nhân công.

Khi sản xuất tốt thì vấn đề hàng hóa hàng bán trở lại thấp hơn. Không được học theo cách sản xuất để tiết kiệm năng cao hay không để trình độ sản xuất thì khâu hàng làm ra phẩm chất có thể thấp.

Phạm chất thấp thì hàng bán trở lại. Giá thành của sản phẩm lại cao. Khi đó thì khó mà cạnh tranh được với các mặt hàng khác.

Trong khâu quản lý mà chuyên viên không có trình độ, không được nâng cấp thì vấn đề khuyến khích họ làm việc cho đất nước càng nặng nề hơn, vì họ không nhìn thấy được sự lợi ích của việc cắt giảm giá thành và cắt giảm lãng phí hàng bán hàng.

Chuyên viên cao cấp yêu cầu quan trọng

Về mặt vĩ mô, nguồn nhân lực cao thiệt u hại cũng tác động đến tăng trưởng kinh tế của nước. Giáo sư kinh tế Nguyễn Quốc Khôi ở bang Virginia - Hoa Kỳ, cựu chuyên viên kinh tế của World Bank, và cũng là giáo sư thỉnh giảng Đại học Johns Hopkins của Hoa Kỳ, cho biết một số tác hại qua phân tích như sau:

"Thứ nhất, nếu mà thiệt u hại chuyên viên, thiệt u hại nhân công, họ sẽ không có chuyên viên cao cấp thì nước sẽ gặp khó khăn nào đó mà đổ vào Việt Nam sẽ giảm. Bởi vì khi đổ vào thì cần có 5 yêu cầu quan trọng. Một trong 5 yêu cầu đó là vấn đề nhân công, được biết là nhân công chuyên viên cao cấp.

Thứ hai, nếu nước ngoài đã đổ vào rồi mà nhân công hay chuyên viên cao cấp không đủ thì việc thành lập nhà máy hoặc bắt đầu cho nhà máy hoạt động sẽ bị chậm lại. Thí dụ như công ty Việt Mỹ Garment Export Company, lúc đổ vào từ tháng Sáu 2006 nhưng vì không thể nào tìm được 2 ngàn công nhân có khả năng may hàng hàng nên đã phải hoãn lại ngày khởi sản hoạt động. Như vậy thấy rõ là bị thiệt hại. Đó là nói về vấn đề đổ vào nước ngoài.

Ngoài ra, có thể nói về một vài thiệt hại khác cho nền kinh tế của Việt Nam. Ví dụ như cách đây ít lâu chính phủ Việt Nam đưa ra một bản tin nói rằng bây giờ tìm người nghiên cứu, tiên đoán về thị trường Việt Nam không có. Lý do là trình độ ít quá nên không ai muốn làm nghề đó. Thứ hai bây giờ vấn đề khí hậu ở Việt Nam rất là quan trọng vì nó ảnh hưởng đến mùa màng, và Việt Nam lại nằm trên cơn động hay có bão. Vậy nếu không có chuyên viên cho vấn đề khí hậu thì lợi ích, thủy sản bè biển, kinh tế vì vậy bị thiệt hại."

Khan hiếm nhân sự chất lượng cao là điểm yếu của nhiều ngành nghề hiện nay tại Việt Nam và đang trở vào mức trầm trọng. Số liệu trong năm cho biết hiện nay Việt Nam thiếu đến 1 triệu nhân lực cao. Nhân lực kỹ thuật cao trong nhiều lĩnh vực như xây dựng, cơ khí, công nghệ thông tin, công nghệ cao... còn rất hiếm. Chẳng hạn, Việt Nam lúc này có khoảng 500 ngàn kỹ sư đang hành nghề tuy nhiên số kỹ sư được công nhận đạt tiêu chuẩn quốc tế, như tiêu chuẩn kỹ sư chuyên nghiệp ASEAN, chỉ hơn 150 người. Nói riêng về nhân sự cho các vị trí lãnh đạo cấp cao, có đến 70% doanh nghiệp đang bị khát nhân tài, theo báo cáo của Hội Doanh nhân trẻ TP HCM.

Trước tình cảnh này chính quyền có thể ra mắt số kế hoạch như như các nước phát triển giúp đỡ trong việc đào tạo nguồn nhân lực chuyên nghiệp, tăng cường du sinh, thu hút giảng viên ngoại quốc, và kêu gọi trí thức Việt kiều trở về phục vụ.

Tuy nhiên vì nhiều lý do, một số của các kế hoạch này còn khiêm tốn. Số học trở của các nước tiên tiến có giới hạn. Số giảng viên ngoại quốc đến Việt Nam tác nghiệp và số trí thức người Việt học ngoại ngữ trở về không thêm vào đâu so với nhu cầu. Gần 70% du sinh, niếm hy vọng cho nguồn cung cấp nhân lực chất lượng, không học tiếp sau khi thành tài.

Đổi mới chương trình đào tạo phù hợp với công nghệ hiện đại.

Trao đổi với báo chí trong năm cách đây 3 tháng, vị trưởng Vụ Giáo dục Chuyên nghiệp, tiến sĩ Hoàng Ngọc Vinh, cho rằng mục tiêu nâng cường lao động có kỹ năng cao, Việt Nam cần thực hiện nhiều chính sách như hình thành cơ chế và hỗ trợ các chu trình đào tạo; tiếp tục đổi mới chương trình đào tạo theo chu trình năng lực nghề nghiệp hoặc chu trình kỹ năng nghề.

Phó thủ tướng Nguyễn Thiện Nhân, tiếp hội nghị về phát triển nguồn nhân lực thông qua đào tạo nghề, do Bộ Lao động-Thương binh-Xã hội tổ chức tại Hội Phòng vào ngày 2 tháng Chín, đưa ra các ý kiến tiếp nhận, như mở rộng đối tượng nghề cần được tiếp cận xây dựng và hoàn thiện; trang bị kỹ năng cần được đầu tư; ngành nghề đào tạo cần theo nhu cầu số lượng của doanh nghiệp; chương trình đào tạo cần phù hợp với công nghệ hiện đại và cần được đổi mới.

Giáo sư kinh tế Nguyễn Quốc Khôi với mối lo ngại năm kinh nghiệm trong ngành, lưu ý về mặt nguy cơ lớn có thể xảy ra nếu Việt Nam không khắc phục được tình trạng thiếu nhân tài hiện nay:

"Trước đây theo luật Việt Nam mỗi công ty tại Việt Nam chỉ được có 3% số nhân viên làm việc là người ngoại quốc mà thôi. Bây giờ theo luật WTO mà Việt Nam đã gia nhập thì Việt Nam không còn cái gì hạn đó nữa. Nhưng ta có thể đem bớt đi một chuyên viên thông thạo ngoại ngữ nào bên ngoài vô mà không bị cản trở gì cả."

Như vậy rõ ràng là những người ngoại quốc có thể vào Việt Nam, chỉ mất thời gian công ăn việc làm của người Việt Nam. Đó là một cái hạn hữu hạn rồi tại hạn này. Nếu mình không có người thì người ta đưa người khác vào đất nước của mình, làm việc ngay trên đất nước của mình. Trong khi đó thì dân mình lại bị thất nghiệp."

Hiện nay mỗi năm Việt Nam có hàng ngàn lao động phải thông gia nhập thời gian lao động mà không hề qua đào tạo nghề nghiệp. Trong khi đó chương trình tăng cường năng lực đào tạo nghề của Bộ Lao động-Thương binh-Xã hội chưa đạt kết quả mong muốn vì đầu tư cho chương trình còn thấp và quản lý chương trình còn yếu kém.

Các kế hoạch giải quyết tình trạng khan hiếm nhân lực cao tại Việt Nam rồi đây đạt được kết quả hay chẳng hiện còn là một điều chưa biết đang đặt ra câu hỏi lớn